

FURFUROL OLISH VA QAYTA ISHLASH

¹A'loxonov Diyorbek Dilmurod o'g'li

²Norboyev Xusniddin Xusanboy o'g'li

³Abdulazizov Ma'rufjon Nosirjon o'g'li

Namangan muhandislik-qurilish institute talabalari

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7475750>

Qishloq xo'jaligida xosil bo'layotgan arra to'poni, makka mardagi, g'o'za poya, gruch poxoli, o't-o'lanlar va boshqalarni qayta ishlash ular tarkibidagi yaroqli bo'lgan maxsulotlarni ajratib olish imkonini beradi.

Sanoat va qishloq xo'jalik chiqindilarini qayta ishlab, furfurol, sirka kislotasi, gidroliz spirtini olishning samarali texnologiyalarini ishlab chiqish va rivojlantirish dolzarb vazifalardan bo'lib, shu soxada ishlash chetdan valutaga olib kelinayotgan turli hil dori vositalari, plastmassa maxsulotlari,

klye, zamazkalar, polimer kompozitsiyalar, bog'lovchi moddalarga bo'lgan talabni o'zimizda ishlab chiqarilgan arzon narxlardagi shu turdagi maxsulotlar bilan almashtirishga imkon beradi.

Biz o'z ishimizda, hom - ashyodan ratsional va kompleks foydalanishni ta'minlash, hamda ishlab chikarishda sanoat chiqindilarini kompleks qayta ishlab, yangi hildagi maxsulotlar olishni maqsad qilib oldik.

Qishloq xo'jaligidida hosil bo'layotgan arra to'poni, makka mardagi, g'o'za poyasi va boshqa pentozan, geksozan tutgan chiqindilarning xossalarini o'rganib chiqib, qaytadan ishlatish, birinchidan atrof muhitning ifloslantirishni oldini olib, Respublikada ekologik xolatni yaxshilashga olib keladi va ikkinchidan arzon yangi maxsulot turlarining ishlab chiqishga, chetdan valyutaga sotib olib kelinayotgan maxsulotlarni maxaliy xom-ashyolardan olinishiga imkon beradi.

SHu sababdan hosil bo'lgan chiqindilar asosida furfurol olish ular asosida furasilin, furadonin va boshqa dorilar ishlab chiqarish, furfurol bilan atseton, mochevina, fenol va boshqa moddalarning kondetsasiya maxsulotlarini xususiyatlarini laboratoriya sharoitida o'rganish nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Hozirda shahar va qishloqlarda katta qurilishlar, ayniqsa yo'l qurilishlarining hajmi bir necha bor ortganligi tufayli bog'lovchi mahsulotlar tsement, turli zamazkalar, polimerbeton bog'lovchilarga bo'lgan ehtiyoj beqiyos ortmoqda. O'zbekiston Respublikasida balki butun O'rta Osiyo mintaqasidagi davlatlarda bog'lovchilar tanqisligi sezilmoqda.

Polimer materiallarning ishlatish hajmining ortishi ularning qator xususiyatlari, jumladan korroziyaga chidamligi, arzonligi, turli hil shakllarda qayta ishlash imkoniyatlarining yuqoriligi va boshqa xususiyatlari shular

jumlasidandir. Ularni qurilishda, radio-tehnika, elektronika, mashinasozlikda, samalyotsozlikda, kemasozlikda, hattoki suv osti kemalarining qurilishida, harbiy sohalarda, kosmik kemalarning qurish va ularning jihozlashda, quyosh batareyalari, elektrostantsiyalar va boshqa sohalarda keng miqyosda ishlatilib kelinmoqda. Biron bir soha yo'qki u yerda polimerlar ishlatilmagan bo'lsin. SHu sababdan ham polimerlar va polimer kompozitsion mahsulotlarning turli tuman xususiyatlariga ega bo'lish maqsadidan, ularning sopolimerlarini olishadi, modifikatsiya qilinadi va platsifikatsiya qilish yo'li bilan turli yangidan-yangi xususiyatlariga ega bo'ladi. Ishlab chiqarishning O'zbekiston Respublikasida tashkil etilishi, xom-ashyo'ning mavjudligi muhim rol o'ynaydi. SHuning uchun ham, O'zbekiston Respublikasining korxonalariga chetdan valyutaga olib keltirilayotgan maxsulotlar furfurol asosidagi (furasilin, furadonin, furaksalon va noshqa dori vositalarini) shuningdek chetdan valyutaga olib keltirilyotgan kompozitsiya mahsulotlari: kleylar, zamazkqalar, laklar, betonlar, ineksiyon tarkiblar, neft qazib olishda tamponaj birikmalar va boshqalar shular jumlasidandir. Bu maxsulotlarni Respublikamizda ishlab chiqarish qo'shimcha ishchi o'rinlari yaratibgina qolmay balki Respublikamizning ekologik holatini yaxshilaydi, katta foyda olish imkonini beradi va valyuta sarfini kamayishga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Сайфиддинов, О., Ғойипов, А., & Рахмонов, Д. (2022). КОМПОЗИЦИОН ФЕНОЛ-ФОРМАЛЬДЕГИД СМОЛАЛАРИНИ ТЕРМИК ХОССАЛАРИНИ ЎРГАНИШ.
2. Mukhammadjon, J., Dilshod, R., & Botirov, E. (2022). ESSENTIAL OIL COMPOSITION OF TWO SPECIES OF SCUTELLARIA AERIAL PARTS FROM UZBEKISTAN AND THEIR ANTIMICROBIAL ACTIVITIES. BEST SCIENTIFIC RESEARCH, 1(1), 208-215.
3. Ғойипов, А. (2022). ТЕРМОПЛАСТИК ПОЛИЕФИРЛАР ИШРИРОКИДА МОДИФИКАТСИЯЛАШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ.
4. Ergashev, S., Ғойипов, А., & Alimuxamedov, M. (2022). КОМПОЗИЦИОН ФЕНОЛ-ФОРМАЛЬДЕГИД ОЛИГОМЕРЛАРИНИНГ ТАРКИБИНИ НЕФЕЛОМЕТРИК УСУЛДА О'РГАНИШ. Science and innovation, 1(A5), 424-430.
5. Rakhmonov, D., & Gayipov, A. (2022). STUDY OF COMPOSITION AND CRITICAL PARAMETERS OF DUST FROM LOCAL COTTON INDUSTRY. International Bulletin of Applied Science and Technology, 2(9), 77-81.
6. Ғойипов, А., Мамайунусова, М., & Ergasheva, Z. (2022). ҚОВОҚ МАГ'ЗИНИНГ ТАРКИБИНИ ТАДҚИҚ ЭТИШ.

7. Azizbek, G., & Muzaffar, D. (2022). PRODUCTION OF POLYESTER BASED ON ADIPIC ACID AND DETERMINATION OF OPTIMAL COMPONENT RATIO OF COMPONENTS. *Universum: технические науки*, (7-4 (100)), 43-46.
8. Usmonova, Z., Boyturaev, S., Soadatov, A., G'oyipov, A., & Dehkanov, Z. (2018). PROCESSING OF CALCIUM NITRATE GRANULATED CALCIUM SALTPETER. *Scientific-technical journal*, 1(2), 98-105.
9. Шеркузиев, Д. Ш., & Арипов, Х. Ш. (2020). ВЛИЯНИЕ ГИДРОГЕЛЯ НА МЕХАНИЧЕСКИЙ СОСТАВ И АГРОХИМИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА НЕОРОШАЕМЫХ ПОЧВ. *ВВК* 79, 859.
10. Mukhammadususuf Zokirov, & Azizbek Gayipov. (2022). METHODS OF PREVENTION OF YOUTH INTERNET DEPENDENCE. *BEST SCIENTIFIC RESEARCH -2023*, 2(1), 83-92.
11. Абдухакимов, Т. Т. У., Шеркузиев, Д. Ш., & Арипов, Х. Ш. (2020). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕСТНОГО СЫРЬЯ ДЛЯ ПРОИЗВОДСТВА КЛИНКЕРА. *Universum: технические науки*, (10-2 (79)), 31-33.
12. Tal'At, A., Doniyor, S., & Khayrullakhan, A. (2022). OBTAINING A NEW TYPE OF HYDROGEL BY POLYMERIZING FARPAN WITH FORMALIN AND VARIOUS ADDITIVES. *Universum: технические науки*, (4-13 (97)), 9-13.
13. Shermatov, A., & Maulyanov, S. (2022). KINETICS OF ISOLATION OF COLCHICINE AND COLCHAMINE ALKALOIDS FROM PLANT CONTENTS. *Science and Innovation*, 1(5), 431-436.
14. Qobuljon, A., Ibrohim, R., & Gayipov, A. (2022). METHOD OF DETERMINATION OF FURFURYL ALCOHOL. *Scientific Impulse*, 1(4), 1774-1778.
15. Юсупов, И., Зокиров, М., & Сайфиддинов, О. (2022, October). БИОГОМУС ЎЎИТЛАРИ. БИОГОМУСНИНГ ХОССАЛАРИ ВА ҚЎЛЛАНИЛИШИ. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 1, No. 29, pp. 17-24).
16. Shamshidinov, I., Kodirova, G., Sayfiddinov, O., & Zakirov, M. (2022). METHOD OF APPLICATION OF BIOGUMUS AS WELL AS OBTAINING LIQUID BIOORGANOMINERAL FERTILIZERS FROM RAIN WORM BIOGUMUS. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 2(10), 40-46.
17. Нажмиддинов, Р. Ю., Мелиқўзиева, Г. Қ., Зокиров, М., & Юсупов, И. (2022). Марказий Қизилқум фосфоритларидан таркибида кальций ва магний бўлган концентранган фосфорли оддий ўғитлар олиш. *Ijtimoiy fanlarda innovatsiya onlayn ilmiy jurnali*, 2(6), 56-61.
18. Шеркузиев, Д. Ш. (2008). О составе жидкой и твердой фаз продуктов разложения фосфоритов Центральных Кызылкумов при пониженной норме азотной кислоты. *Узб. хим. ж.*, (3), 63.

19. Sherquzyev, D. S., Shirinov, S. D., Yusupov, M. O., & Asqarova, O. (2018). HYDROGEL PRODUCTION OF NEW GENERATION BASED ON LOCAL RAW MATERIALS. *European Science Review*, 1(11-12), 141-145.
20. Зокиров, М. (2022). ЁШЛАРНИНГ ИЗЛАНИШЛАРИНИ ҚЎЛЛАБ ҚУВВАТЛАШ ИЛМИЙ ПЛАТФОРМАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ. *Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot*, 1(28), 107-110.
21. Мирзаев, А. Н., Рахмонов, Д., & Буриева, З. Р. (2022). Влияния Режимных Параметров На Степень Очистки В Двухступенчатом Аппарате. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF THEORETICAL & APPLIED SCIENCES*, 3(5), 10-14.
22. Shermatov, A., & Maulyanov, S. (2022). ЎСИМЛИК ТАРКИБИДАН КОЛХИЦИН ВА КОЛХАМИН АЛКАЛОИДЛАРИНИ АЖРАТИБ ОЛИШ КИНЕТИКАСИ. *Science and innovation*, 1(A5), 431-436.
23. Jo'rayev, M. (2022). КО'КАМАРОН О'СИМЛИГИНИНГ КОДЕНСИРЛАНГАН ФЕНОЛЛИ БИРИКМАЛАРИ. *Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot*, 1(23), 114-116.
24. Zokirov, M., & Gayipov, A. (2023). METHODS OF PREVENTION OF YOUTH INTERNET DEPENDENCE. *BEST SCIENTIFIC RESEARCH-2023*, 2(1), 83-92.
25. Doniyor o'g'li, R. D., & Tohirjon o'g, A. T. A. (2022). EGILUVCHAN POLIMERLARNING MOLEKULYAR STRUKTURASI VA XOSSALARI. *Scientific Impulse*, 1(4), 1769-1773.